

ZORIME SURIMATA

MURO
SURIBE,
MURO
ALOSARIPE

BRUXELLES POUVOIRS LOCAUX
BRUSSEL PLAATSELIJKE BESTUREN

SERVICE PUBLIC RÉGIONAL DE BRUXELLES
GEWESTELIJKE OVERHEIDSDIENST BRUSSEL

SERES TUT TU
ĆINGARALI,
KHAJMA XASARDI
THAJ KORKORO?

AŠUNES TU
VAKERIMATA VAŠ
PLANURA AŠAL
KIRO SURIPE?

SI TUT PUŠIMATA?
TU NI ŽANES SO
TE KERES?

> Kadava buletino sas ramosardo (skirime) andar ekhe žuvljaki perspektiva soske e čheja thaj e terne žuvlja si e primarne doškerdine (viktimura) vaš zorime surimata. Ama, murša thaj žendrone minoritetura šaj i von te aven zorime te surin pe mamujal peski volja. E informacija andre šaj avel trubusardi savorenge.

ANDRESIPE

I. SO TU ŠAJ KERES TE SAN TU ZORIME (FORCOME)?.....	5
A. Civilno suripe ande Belgija	5
B. Suripe ande aver them (phuv)	8
C. Konfiskacija vaš identetoske documentura	9
D. Thembešimaski mukhin (permuto) bazirime pe o suripe	10
II. SURIPE	15
III. ZORIME SURIMATA	17
A. Zorime suripe: ekh forma vaš doškeripe (violencija)	20
B. Kauze dinde ašal o zorime suripe	22
C. Save si e palpaleavimata vaš ekh zorime suripe?.....	28
IV. SAMENGE SIGNALURA MAJANGLAL EKH ŠAJDO SURIPE	31
V. ALAVAGOSARIPE (KONKLUZIJA)	37

I.

SO TU ŠAJ KERES TE SAN TU ZORIME (FORCOME)?

A. CIVILNO SURIPE ANDE BELGIJA

Manuša kon kamen te surin (len, prandin, ženin) pe, trubul te phenen pesko mangipe te len pe **minimum 14 givesa majanglal o surimasko give** ando o Civilno Registro. **Ži ando o surimasko give, ekh opozicija (protesto) karing o suripe šaj kerdol pe** katar e duj avutne (futures) rom thaj romni, ekh bijanutno (dej aj dad), phurobijanutno (mami aj papu aj maj terni gerneracija) aj varekon (khajekh) žene andar e familija (phral, kakeskočhavo/kozino, aver) te nisave bijanutne aj phuranebijanutne naj žuvde.

¹ Ekh kauza ka e opozicija trubul te dindol pe.

O suripe si kerdo (raduime) ando o sivpe (prezencija) e foroske (ziseske) bareske aj e civilnone resgitroske ando o regijono kajte e deklaracija vaš o phenipe te len pe sas kerdi. Trubul te kerdol pe kadava naj maj anglal katar e 14 givesa thaj na maj palpale katar e šov čhon palal e deklaracija.

Gathe, o civilno registaro pušel sakone ekhe katar e kotorsivne (participantura) **te von te kamen te len e averes sar pesko rom aj romni**. O registraro atoska kerel o surimasko sertifikato thaj del ekh surimasko lil ande savo ramosaripe (skiripe, pišipe) ka avel kerdo, primerno, čhave save ka bijandon, šajkhajma, e khangiri ande savi sisavi religiozno surimaski ceremonija

¹ <https://www.actualitesdroitbelge.be/droit-de-la-famille/mariage/le-mariage/la-celebration-du-mariage>

kerdol pe. *Maj but informacija šaj arakhadindol pe o uebsaito Belgium.be.*²

E forosko (zisesko) baro, o civilno registaro thaj e registrareske bare žanen kaj si šanso te kerdon pe zorime surimata. Kaj e zorime surimata si bilegijale (bizakonale, bivojale), von ka den sama pe signalura save ka phenen lenge kaj o suripe savo kerdol pe mamujal o mangipe (voja) vaš ekh katar aj katar e duj potencialne romni thaj romni thaj von ka aven šajde te ačhaven le.

Žikana kerdol pe e deklaracija vaš o mangipe te suris tut, si šansura tu te aves akompanime, ta em o lačo vareso (khajiči) te keres si te arakhes ekh čhan te vakeres (des duma) korkoro e problemoske ekhe kotorsivnesa (membrosa) katar o registro. O registro ka avel šajdo te ačhavel o suripe, primerno te kerel ekh palune minutaki kontrola ande savi te arakhel kaj ekh dokumento si bivalidno aj vareso gasavo.

Te tu našti vakeres (des duma) privatno e registraroske manušesa, tu trubul te trubusares statoski (teloski) čhib te phenes kiro bikhamipe te suris tut: na asa, perav ko šero tele, na ker jakhengo kontakto. Si but žestura te les sama (atencija) po šajdo zoripe. Tu šaj des jakh, trubusares šereske meškimate aj diskretne vastenge žestura te bičhales kiro mesažo.

Maškar e deklaracija thaj e surimasko give, tut si tut 14 givesa te iris tut korkoro ka o registro thaj kontris o suripe.

² <https://www.belgium.be/fr/famille/couple/mariage/formalites>

Ande o surimasko gives, ka avel but pharo te keres vareso pe kadaja vrjama andar e manuša kon šaj aven turjal tute, ama tu šaj važe (inke) kontris o suripe majnglal tume te xan sovli.

Palal o abjav, tu šaj kandidatuis ašal anuliripe te o suripe phagla e Belgijaki legija (zakono). Naj sar o ulavipe, o anuliripe kosel sa e oficialne semnura vaš o suripe, vov si te phenes kaj o siripe nisar ni kerdilo pe.

Ama, ašal o anuliripe, tu sasteste ka trubul te dovodis kaj o suripe sas zorime (trubul te garaves sa e dovodo, dokumentura, imeilura, mesažura, fotura, aver). Kadava si ekh phari legalno (zakonoski) procedura ama tu šaj les dumodipe (žutipe, pomožipe).

B. SURIPE ANDE AVER THEM (PHUV)

Kerda peski kiri familija plano te žal ande aver them (phuv) thaj tu daras (trašas) kaj tu šaj ka aves surime?

Vaker (de duma) andar kire dara (traša) e specialnone dumodimaske (žutimaske, pomožimaske) agencijasa savi ka dumodel tut (lengi kontaktno informacija si pe rig 10). Tu trubul te phenes i ekhe manušeske kas tu pindžares thaj kaske tu pakjas kire darake te našti aves šajdi te iris tut ande Belgija.

Tu thaj von šaj decizisaren kaj von trubul te kontaktirin e šerutnen te arakhen tut te tu ni iris tut khere ži ande ekh data.

IMPORTANTO (VAŽNO): De len i kopija andar e dokumentura, personalne lila thaj aver informacija vaš:

- > o dromžape: žamaske thaj irimaske date, vrjame, airoplanosko numero, biletosko numero, aver;
- > o themesko bešipe: adreso – kadala kon žan dromeste tusa thaj e manuša kon bešen gathe te aven sar inkjalnja/referentura (dindo anav, familijako anav, adreso, aver);
- > sisavo planirime baro give/ceremonija: data thaj than;
- > pašutne amala thaj žene: kontaktno informacija kadalenge kon si važe (inke) ande Belgija.

C. KONFISKACIJA VAŠ IDENTETOSKE DOKUMENTURA

Tu san ande aver them (phuv) thaj kire dokumentura si konfiskirime:

- > te tu san belgiano/belgiana, ker kontakto em e pašutne Belgianone ambasadasa/konsulatosa. ³ Von šaj den tut ekh “laissez-passer” savo ka del tut o xakaj (ćaćipe, drepto, pravo) te iris tut ande Belgija. Arakh thaj žang ande kiri gogi lengo adreso thaj telefonesko numero (ando akordo e themesa ande savo tu san);
- > te tu naj san belgiano/belgiana, tu trubul te žas ka e policija te reportuis o ćhoripe/xasaripe e dokumentonengo. Tu šaj kontaktiris i kire lokalnone rajono ande Belgija thaj te manges lendar te bićhalen tuke bešlinesko certifikato ži ka e Belgijaki ambasada/konsulato ande o them ande savo tu san. Tu šaj manges i ekh nevo nacionalno pasporto aj ekh irimaski viza katar e Belgijaki ambasada/konsulato. Arakh thaj žang ande kiri gogi lengo adreso thaj telefonesko numero (ando akordo e themesa ande savo tu san).

³ https://diplomatie.belgium.be/en/services/embassies_and_consulates/belgian_embassies_and_consulates_abroad

D. THEMBEŠIMASKI MUKHIN (PERMITO) BAZIRIME PE O SURIPE

Te kiri bešimaski mukhin (permuto) si bazirime pe kiro suripe, tu ka trubul te kontaktiris ekh specialno dumodimaski (žutimaski, pomožimaski) asocijacija savi ka avel šajdi te diskutiril sa e šajde resavimata (solucije) tusa. Lenge adresura si maj tele:

Sa kadala servisura si bilovale thaj konfederalne

Kontaktno informacija vaš dumodimaske
(žutimaske, pomožimaske) servisura ando Brukselosko regiono

Réseau Mariage et Migration
[Drakhin vaš Suripe thaj
Migracija]

Rue de l'Alliance 20
1210 Brussels - 02/241.91.45
info@mariagemigration.org
<http://www.mariagemigration.org/>

La Voix Des Femmes
[E Žuvljangi Lali (Glaso)]

Rue de l'Alliance 20
1210 Saint-Josse
02/218.77.87
lvdf@lavoixdesfemmes.org
<https://lavoixdesfemmes.org/>

EXIL [EKSILO]

Avenue de la Couronne 282
1050 Brussels
02/534.53.30 - info@exil.be
<https://www.guidesocial.be/exilasbl/>

Policija: Khukhin vaš Zorime
Surimata

02/249.25.33
cmfzonebruno@gmail.com

Planning Marolles

Rue de la Roue 21
1000 Brussels
02/511.29.90
planningmarolles@skynet.be
<http://planningmarolles.be/index.php/fr/>

Te tu dukhcirdan aj san
ando risiko vaš žuvljako
genetalijako čhinipe:

GAMS Belgium

Rue Gabrielle Petit 6
1080 Molenbeek-Saint-Jean
02/219.43.40
info@gams.be
<http://gams.be/>

Intact ASBL

Rue des Palais 154
1030 Brussels
02/539.02.04
contact@intact-association.org
<https://www.intact-association.org/>

**Te dukhcirdan aj san ando
risko vaš doškeripe (abuzo):**

***Centro ašal e Prevencija vaš
Romnjako thaj Familijako
Doškeripe (abuzo)***

Boulevard de l'Abattoir 27-28
1000 Brussels
02/539.27.44
violences.familiales@misc.
irisnet.be
[https://www.
ecouteviolencesconjugales.be/](https://www.ecouteviolencesconjugales.be/)

**Centro ašal Doškerdine vaš
Seksualno doškeripe (Abuzo)**

CHU Saint-Pierre

Rue Haute 322
1000 Brussels
02/535.47.14
02/535.45.42
CPVS@stpierre-bru.be
Open 24/7
[https://www.stpierre-bru.be/fr/
services-medicaux/gynecologie-
obstetrique/320-rue-haute-1/
centre-de-prise-en-charge-des-
violences-sexuelles-1](https://www.stpierre-bru.be/fr/services-medicaux/gynecologie-obstetrique/320-rue-haute-1/centre-de-prise-en-charge-des-violences-sexuelles-1)

**For minors: SOS
čhave-ULB**

CHU Saint-Pierre

Rue Haute 322
1000 Brussels
02/535.34.25
sosulb@ulb.ac.be
[https://sos-enfants.ulb.
ac.be/](https://sos-enfants.ulb.ac.be/)

Dumodimaske (Žutimaske, Pomožimaske) bilovale telefonura (Helplines):

Réseau Mariage et Migration: 0800/90.901

LUJNE, MARCINE, PARAŠTUNE 10:00 - 16:00 o časó

TEDRAGINE, ŽOJNE 10:00 - 13:00 o časó

Romjaki/Romeski doškerimaski

(abuzoski) dumodimaski linija: 0800/30.030 (24H/24)

Čhaveski dumodimaski linija: 103 (24H/24)

Generalno dumodimaski linija: 107 (24H/24)

Terne ženengi dumodimaski linija: 078/15.44.22 (24H/24)

Sigjarne-dumodimaske numerave (bilovalo telefono):

Policija: 101 ašal sigjarne-dumodimata ande Belgija.

Sigjarne-dumodimaske servisura : 112 ašal sigjarne-dumodimata aj atake, trubusarde ande sa e Europa.
112 BE-App: Mobilno telefoneski aplikacija. Čato si thaneste-thodo <https://www.112.be/fr/app>

Uebsaitura :

<http://monmariagemappartient.be>

<https://mariages-forces.be/le-mariage-force/>

<https://www.ecouteviolencesconjugales.be/>

<https://www.we-access.eu/fr> (Ande sa e Europa ama tu šaj žas po Brukselo)

II.

SURIBE

O suripe si ekh ceremonialno akto ande savo ekh xeteroseksualno aj ekhsavo-seksualno dujal (kupalin) keren ekh ekhipe maškar peste. Kadava si ekh zoralo sadipe maškar duj žene thaj, agive ande amaro societeto, si ekh sinonimo vaš khamipe thaj liberime voja (ćačas kadava ni sas o kazuso ande e nakhli vrjama!).

Ande Belgija, te duj žene kamen te surin pe maškar peste, von trubul:

- > Te aven 18 beršenge;
- > Te na aven dorjardine ekh averesa (phala, phenja, phralenge čhave/kozinura, aver);
- > Te na aven surime (bilegijalo si te aves surime maj but katar ekhe ženeske);
- > Den pesko **liberime (slobodno) thaj informirime akhjaravin (akordodipe)**.

O civilno suripe trubul te kerdol thaj trubul te avel kerdo ande Godjalin (Kupalin) vaš o thembešipe.

Sisavi religiozno aj tradicionalno ceremonija si opcionalno thaj trubul te kerdol pe palal e civilno ceremonija ama la naj **la legijaki (zakonoski) zor (efekto)**.

Si varesave (khajekh) tipura vaš suripe: suripe ašal khamipe, suripe vaš avantažo (te les varesavo avantažo, khjama te les pokinipe leske), xoxavno suripe (ekh partnero si xoxavno thaj si les interesu te lel thanbešipe), religiozno aj tradicionalno suripe, bijanutnendar / dejatar aj dadestar kerdo suripe (decizisardo andar e familija ama o rom thaj e romni šaj den peski akhjaravin aj biakhjaravin), ekh avinalo suripe (maj anaglal 18 berš), zorime suripe (bi liberime akhjaravinasu ekhe katar e avutne/futorime romjako aj romesko).

III.

ZORIME SURIMATA

«Kadava naj suripe [...] kana si kerdo bi e liberime akhjarivinasavaš e duj avutne rom thaj romni aj e akhjaravin barem ekhe katar e avutne romjake aj romeske sas lindi andar dar aj doškeripe.» (Artiklo 146 B vaš o Belgijano Civilno Kodekso).

Akhjaravin čhanil te des kiro akordodipe.

Ekh katar e kondicionura ašal o suripe si kaj e akhjaravin savi si dindi trubul te avel **liberime (slobodno) thaj informirime**: maj anglal e decizija te avel lindi, „sa e trubusardi informacija trubul te avelas bičhaldi thaj lačheste akhjardi, ekhethaneste vrjamasate godisarel pe e tema *bi te thol pe efekto pe o avertomanuš*“ (Amnesty Jeunes – 2020).

Suripe bi akhjaravimasa si ekh zorime suripe; vov si bimukhlindo telal e legija (zakono): *“Kon zoril avere manušes te del ando suripe trubul te avel tradindo ando phandipe ašal ekh vrjama na maj cira katar e trin čhon thaj na maj but katar pandž berš thaj te avel tradindo te pokinel love turjal €250 ži ka €5,000. Ekh zumavipe ka avel krisome ando phandipe ašal ekh vrjama na maj cira katar e duj čhon thaj na maj but katar e trin berš thaj ekh lovepokinipe turjal €125 ži ka €2,500.”*⁴

⁴ Artiklo 391 E vaš o Belgijako Kriminalo Kodekso

- >> *Dan çaćes tu kiri akhjaravin? Kate si varesave (khajekh) pušimata te dumoden tut te pućiris (respondis, otgovoris):*
- 1. Sas kiri akhjaravin **voluntarno**? Kames tu personalno te suris tut e avere manuśeske?*
 - 2. Dikhle kire bijanutne (dej thaj dad) thaj avutno (futurno) rom/romni kaj kiri akhjaravin si **siguro çaći**? **Kaj našti phenes ni**, kadava ni ćhanil kaj si va.*
 - 3. Sanas tu ande e pozicija te sastete des kiri akhjaravin? Sas tut sa e trubundini informacija thaj e vrjama te godisares andar late bi stresosko aj kikidimasa (presijasa)?*
 - 4. Sanas dindo/dindi e vrjama thaj o śajpe (śanso) te des kiri akhjaravin ande sako ekh stepo (padmad)? Te des kiri akhjaravin te dikhes tut ekhe murśesa ni ćhanil kaj des kiri akhjaravin te suris tut leske aj kaj trubul te suris tut leske.*
 - 5. Akhjaravin śaj avel **palpalecirdindi** – tu śaj averis (pharuves) kiri gogi thaj ando agor te phenes **na**.*

Ande ekh zorime suripe, e terne romjaki akhjaravin si bigindolindi.

Ačhilosas kaj ekh terni čhej aj terni žuvli godisarel kaj voj si kotor (partija) katar ekh semplo familijako kidipe kana, realno, e ačhil si organizirime te kerdol pe *lako abjav*.

Khajekh (varesave) čheja aj terne žuvlja naj žangle kaj von si surime – von sas daravdine (trašdine), zorime aj majbilače ama von nisar ni sas pušle andar lengi akhjaravin, **kadava si ekh zorime suripe**.

A. ZORIME SURIPE: EKH FORMA VAŚ DOŚKERIPE (VIOLENCIJA)

Surimata si zorime pe źuvlja but maj but kozom (sode) pe murśa thaj kadava sikavel kaj si ekh forma **vaś źendrosko dośkeripe (violencija)**.

Ekhe manuśesko źendro determiniril e rolja, rigdipe thaj socialne kontaktura save o societeto godisarel laĉhe murśenge thaj źuvljange (o źendro si ekh socialno konstrukcija).

Žendrosko dośkeripe (violencija) si ekh specifikaneste direktime pe ekh manuś **soske lengo źenipe** (o biologikano ververipe/ diferencija maśkar e murśa thaj e źuvlja) thaj lenge aśugjarde rolje ando o societeto (**źendrosko stereoptipo**).

Khajekh (varesave) stereotipura save si dinde e ĉhejenje si kaj von trubul te aven ťukar, kandine, samaden averen, aver. Aj e murśa trubul te aven zorale, nisar te na roven, te avel len kontrolo...

Sostar si o ververipe (diferencija) maśkar e murśa thaj e źuvlja?

O societeto ramosarel (skiril, piśinel) verver rolje murśenge thaj źuvljange de andar o momento kana von si bijande; rolje save von trubul te inkjaren. Katar kadava astarimasko momento, e dori (relacija) maśkar murśa thaj źuvlja naťti avel ekhsavi. Ame dikhas ekh **zoraki dori (relacija)** savi thol e murśen upral e źuvlja savi buĉhol (phenel pe) **o patriarxo**.

I agive, khajekh (varesave) familije thaj komune ramosaren (skirin, pišinen) ekh maj cikno statuso e žuvljange thaj e čhejenge, thaj arakhen le bigindisardo kaj von šaj aven liberime (slobodni) thaj bikorkorutne (independentne). Len trubul len ekh murš, dad aj rom, te lel sama lenge.

Kadava žendrosko biekhsavipe sikavel pe ande e *palpalesimata* vaš e zorime surimata. Kaj dipendil pe upral pe e manuško žendro, e suripes si les verver (diferentne) efektura: o murš ka inkjarel pesko libero (sloboda), vov naj ka avel krisome te les si les dorja (relacije) avrjal o suripe, vov naj ka dukhcirdel seksualno doškeripe (abuzo), vov naj ka nakhel andar o bimanglo khamnipe (pharipe)...

**Ama... Tut si tut e ekhsave xakaja
(čaćimata, dreptura, pravura) sar e murša!**

B. KAUZE DINDE AŚAL O ZORIME SURIPE⁵

Familije thaj komune save praktikuvn zorime surimata keren kadava principno andar pesko socialno, kulturno aj ikonominano konteksto. Date kaj khajekh drom o mangipe dikhindol pe sar laĉho (te garavdindol pe e ĉeja aj siguril pe lako avutnipe/futuro, inkjardon zorale familijake dorja, aver), o akto ando agor aĉhavel la te barjol thaj pakjol. Baripe thaj korkorupe (independipe) si linde latar.

Garavipe vaś ekheske koraja, tradicijengi aj religijaki pakiv (respekto)

Ande imigrantonenge komune, khajekh (varesave) familije śaj dikhen ekh zorime suripe maśkar kotorsivne (membrura) andar e ekhsavi kultura aj grupa sar ekh ĉhan te garaven pes andar e avruni dunjava (lumja, svetos) thaj te inkjaren e dorija karing pesko them (phuv). Ande kadaja ĉhan, e familija serel kaj voj aĉhel ĉaĉuni ka e tradicije vaś o phurano them (phuv) date khajekh drom kadala tradicije si thodine po testo ande o phurano them (phuv).

Ekh mangipe te garavdindon pe thaj te sikaven pe e tradicije ande familija naśti vortoril o dośkeripe (violencija) vaś o suripe mamujal kiro mangipe!

⁵ *Xaing: Reporto pe e Praktike vaś Zorime Surimata ande Kanada: Intervjuta e Anglunefrontale Bukjarnenca. Eksplenatorime Rodipe Kerdo ando Montreal thaj Toronto ando 2008-to berś. Naĭma Bendris*

Te kerdol pe ekhipe maškar e familije

Ekh zorime suripe šaj avel ekh ćhan te inkjardindol pe ekh alavdindo (promitime) ekhipe ekhe avere familijasa andar e ekhsavi komuna.

Kadava suripe šaj avel ekh ćhan e bijanutnengo te sigurin ekh maj laćho trajó (životó) peske ćhejake aj te del šanso duje familijen te zoraven peske komunake dorja. Te o rom thaj e romni si doridinde ande sisavi ćhan, kadava šaj avel trubusardo te inkjardindol pe o barvalipe ande e familija.

Date o materialno sekuripe si trubusarno ašal sa e familije, vov našti avel ande e pokin vaš kiro intereso thaj pakiv!

Te gavel pe aj palpale-iril pe e familijaki pakiv (respekto)

E **pakiv** si o respekto thaj o rigdipe save ekh manuś sikavel kana von phiraven pe ande ekh laćho thaj pakivalo maniejero, ando akordo e bute normenca save si dinde andar e komuna aj andar o societeto. E pakiv si sinonimo e reputacijasa thaj respektosa. O mamujalo si o lažo, bipakivalipe, mujesko xasaripe, aver.

Ande varesave (khajekh) komune, ekh normengi serija trubul te avel kerdi te šaj ekh čej avel gindi korkoro-pakivali: te kandel, uravel pe ande ekh konkretno čhan, te na phirel turjal e murša, te avel čej (pakivali) ži ando e abjavesko gives, te avel lači romni thaj ekh lači dej, aver.

Te ekh terni žuvli našel katar sisave katar kadala norme, voj šaj avel dikhlindi sar ekh lažeski xaing peske familijake. Suripe atoska si trubusardo te inkjarel aj palpale-lel pe e familijaki pakiv (respekto).

“Te na kerdol pe kadaja buki šaj thol ando risiko peske o fundamento e familijake dorjango, thaj manuša kon našen katar kadaja buki riskuvin te aven avrjal-čhuddinde.”⁶

Kadaja praktika del andre ande sfera vaš **pakiv-doridindo doškeripe (violencija)**: doškerdino rigdipe savo si lindo katar ekh aj maj but familijake kotorsivne (membrura) mamujal o ženo kon si dikhlindo sar e xaing vaš e familijako lažo, savo šaj čhordol pe ande e majbuxli komuna. Kadava doškeripe (violencija) šaj resel i ži ka meripe.

⁶ *Xaing: Reporto pe e Praktike vaš Zorime Surimata ande Kanada: Intervjuta e Anglunefrontale Bukjarnenca. Eksplenatorime Rodipe Kerdo ando Montreal thaj Toronto ando 2008-to berš. Naïma Bendriss rig12*

Kaj sikaves sakone ekhe manuśeske ekhavereski pakiv (respekto), bigindosko vaś berśa aj ženipe, naj kadava maj but pakivalo kozom te thos ekhe familijake sasti pakiv pe kire dume (pike)?

Te andares o khamnipe (pharipe) avrjal o suripe

Khajekh kulture thon baro importanipe (važnope) pe e koncepcija vaś e terne žuvljango pakivalipe; vov simboliziril e terne žuvljaki pakiv thaj šužipe, gajda sar i, kadala e familijake thaj e komunake.

Ama, e dar thodini ande kadava te aves pakivali (šuži) si sade (numa, feri, samo) e čhejenje. Važekhvar, žendrosko stereotipo thaj muśesko dominiripe vazden peske žungale šere: naj stigma dindi e čhaveske kon xasarel pesko pakivalipe (šužipe) avrjal o suripe.

Sar ekh rezultato, e bijanutne (dej thaj dad) šaj zorin peske čheja te suril pe e čhaveske dadeske kon sas kerdo avrjal o suripe te „palpale-lel“ e familijaki pakiv (respekto) thaj reputacija.

Te xasares kiro pakivalipe (šužipe) aj te keres ekhe čhaves si kiro problemo. Vov našti žoril tut ando suripe!

Kontrolipe vaš e čejako seksulanipe

Bijando andar kadaja dar vaš pharipe (khamnipe) avrjal o suripe aj o xasaripe vaš e čejako pakivalipe (šužipe), khajekh (varesave) bijanutne surin peske čėja but terni. Kadava suripe, savo si kerdo te inkjardol pe lengi reputacija, del kontrola e bijanutne pe lenge čejako seksualnipe thaj te inkjaren patriarxalno zor upral pe late.

Aver aspekto ando o inkjaripe vaš e žendronone steriotipura sikavel pes ande e bijanutne kon arakhen le pharo te pakjan kaj len si čhavo aj čej kas si len identiteto savo naj normalno lenge ženimaske/seksoske (transeksualno manuš), aj ekhe seksualnone orientacijasa savi naj striktno xeteroseksualno (primerno, xomoseksualno aj biseksualno). Zorime suripe si atoska kerdo te *lačharel* e familijaki *pakiv* thaj te „sastarel e gejo“ – ekh bišajpe (imposibilo) soske o xomoseksualnipe naj ekh nasvalipe ama ekh naturalno seksualno thaj/aj romantikano cirdipe karing ekh ženo katar o ekhsavo ženipe (sekso), vareso (khajiči) savo našti kontroliril pe.

Kire romantikane dorja, kiro seksualnipe, kiri seksualno orientacija ... si kiri buki!

Garav ekhe “cikne” čheja

Ande khajekh (varesave) familije thaj komune, čheja si ginde sar cikne čhave ande sasto lengo trajo (život). Khajekh (varekon) trubul te garavel len thaj kerel akto ande lengo than, *peske lenge lačhimaske...*

O suripe si ekh čhan te thon peske čheja ande ekh siguro thaj sekurime than, specialno te o rom si andar e ekhsavi familija aj komuna.

Ama, e bijanutne si, kon andar lenge dara, barthoven (ačhaven) peske čhejako baripe, kaj len latar e čhan te sikjol sar korkoro te lel sama (griza) pe peste.

Tu gadiki šaj korkoro les sama (griza) pe tute kozom ekh sisavo murš te tut si tut dindo o šajpe (šanso) te keres akcija andar tute!

C. SAVE SI E PALPALEAVIMATA VAŠ EKH ZORIME SURIPE?

E zorime surimas šaj si le palpaleavimata pe ekhe manuško fizikano thaj mentalno sastipe, primerno sar: ⁷

ANGLAL O SURIPE

Familija thaj socialne kikidimata (presije)

Maj baro upraldikhipe thaj kontrolo

Šantažo, daravipe, prasavipe

Barthovimata (te žal pe avrajl o kher, mobilosko telefono, love, xape, identetoske dokumentura, phandipe aver)

Bimukhlindi te žal ande škola

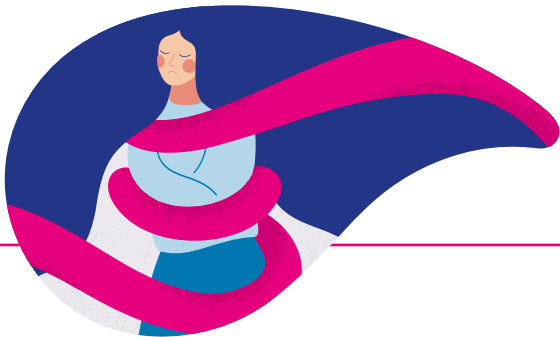
Izolacija, korkorupe

Doškeripe (violencija) ande sa e forme (mujeski, fizikani, psixologikani, aver.), mudarimaske dara (traša)

Procedure vaš ximenako lačharipe te zoravel o pakivalipe (šužipe) savo ingjarel ži ka sastimaske problemura, šajde infekcije, efekto pe o seksualnipe...

Ambivalencija, lojalnipe, andruno konflikto, seripe vaš pakjape-bikinipe, orientacijako xasaripe, anpakjamasko xasaripe thaj pakjape ande aver

⁷ Xajng: GAMS Belgique, Mariage forcé et asile – Fiche spécifique 2, GBV & Asylum – Learn & act, Bruxelles, 2019.

PALAL O SURIPE

Zorime thaj bigaravde seksualne dorja (primerno pharavipe): Bimanglo khamnipe (pharipe)

Doškeripe (violencija) ande sa e forme (mujeski, fizikani, psixologikani, aver.)

Maj baro upraldikhipa thaj kontrolo

Zorime te mukhel e škola/treniripe/buki - te lel sama (griza) e čhvenge, e khereske, e endajenge

Liberimasko (slobodako) xasaripe, xasaripe vaš socialno thaj ikonimikano korkorupe

Xamaske phagimata, sovimaske phagimata,

Lažeske serimata, cikne personalno pakiv (respekto) thaj anpakjape, čhagdipe (skyrba), dar (traš)

Depresija, korkoro čhinipe, mudarimaske gindura

IV.

SAMENGE SIGNALURA MAJANGLAL EKH ŠAJDO SURIPE

Ekhvare kaj aches bari, tu šaj akhjares khajekh (varesave) detajlura save diklindon trivialne ama, ćaćes, von trubul te thon tut ande sama:

- > tu san ande dori (relacija) ekhe źenesa andar ekh kultura/ religija savi si aver andar kiri. Kire bijanutne (dej thaj dad) ni den peski akhjaravin (akordo) kadaleske thaj kadaleske sar tu godisares thaj vuraves tut;
- > tut si tut murša amala thaj kire bijanutne daran andar kadava „so e pašbešline ka phenen“;
- > kiri familija kontroliril kire inklimata thaj manušen kon šaj aven tuke khere, specialno te murša si andrethodine – thaj akana tu trubul te aves akompanime;
- > kiri familija vakerel (del duma) tusa thaj sikavel tuke fotura muršenge kasa von kamen tutar te arakhes tut aj sikaven kire fotura lenge, aver;
- > tut si tut phen aj kakeskićhej (kozina) kon sas surime ande kadaja ćhan, tu šaj te sanas i ka o abjav;
- > kire familija si la dunimaske (khinomaske) planura ande kiro aj kire bijanutnengo them (phuv). Tu kames te źas ama, ande e ekhsavi vrjama, von te phenes kaj garaden vareso (khajićhi) tutar. Von vakeren (den duma) andar ekh baro give (ceremonija) ama tu ni źanes kasko aj soske si;

- > kiro mobilno telefono aj komputero šaj te avel konfiskime, savo kerel le pharo te vakeres (de duma) ženenca avrjal kiri familija;
- > kiri familija ni mukhel tut te dikhes tut varesave (khajekhe) amalenca kon „naj lače tuke“, tu našti žas ka e školake ekskurzije aj naštımaj majbut žas ande škola;
- > kiri familija si siguro kaj o suripe si importa (važno) kire avutneske (futuroske). Kiro khamipe thaj lojalnipe karing lende šaj te aven trubusarde te ačhaven tut te na kontris tut mamujal o suripe;
- > tu san daravdini aj/aj mardini katar kire pašutne žene te tu kontris te suris tut (našti žas avri, o telefono si konfiskirime, line tutar o xape thaj o liberipe, doškeripe, phandipe, aver);
- > o doškeripe šaj avel fizikano (palmedimata, pyrnedimata, aver), psixologikano (kikidipe, emocionalno daravdipe), mujesko (cipimata, prasavimata...) thaj i materialno thaj administrativno (xasaripe vaš poskjake love, konfiskirime telefono thaj/aj identetoske dokumentura);

But varesave (khajekh) forme vaš o doškeripe šaj aven trubusarde mamujal tute ande e ekhsavi vrjama.

Ande sa e kazusura, te si tut bipakjavina, vov si soske si vareso kaj naj mišto. Tu ka trubul te meškis tut sigo soske ka avel tut seriozne palpaleavimata andar o zorime suripe.

Kana arakhes tut anglal planirime zorime suripe, normalno si te seres tut xasardi thaj daravdini, te na avel tut ideja so te keres, sar te keres. So si maj but si, te kadava žas tu mamujal e decižija kire familijaki kadava si but phraro: o khamipe karing kire bijanutne thaj rateske dorja si but zorale. But si i trašavno (daravno) te xutes ando o bižanglo thaj te arakhes e zor thaj o kuražo te les kontrolo pe kiro trajo.

Ama, te inkles andar o drom savo ingjarel karing o zorime suripe mangel pe te les gasavo risiko soske te našes katar sa e seriozne palpaleavimata save si phende upre si katar em e bari importa (važnope).

E ekhto buki te keres si te keres akcija, na beš khere korkoro thaj vaker (de дума) varekhasa (khajekhesa) avrijal kiri familija. Atoska, kontaktiri sogodi maj sigo šaj ekh katar e specialne dumodimaske (žutimaske, pomožimaske) asocijacije (kontaktno informacija si pe rig 10)

Kadalen asociacijen si len profesionalne ekipura kon šaj den psixologikano, legijano (zakonosko), socialno thaj aver dumodipe (žutipe, pomožipe) thaj asistencija terne žuvljan thaj romnjan, BI LOVENGO.

Te rodes dumodipe (žutipe, pomožipe) naj loko, specialno kana ame ni žanas sar kadala asistentura keren buki. Ama av siguro kaj sisavo sfato ekhe žutimaske organizacijasa (servisosa):

- > ka avel inkjardi sekretno katar kire bijanutne thaj familija thaj khančhik so tu phenes ka resel ži lende. O ekipo si telal e responsibilo vaš profesionalno sekretnipe thaj našti phenel khančhik so tu phenes kire familijake;
- > tu šaj anes vakeras (khanikas) kaske tu pakjas tusa (ekh sikavno, amal, kotorsivno andar kire školako Psixo-Medikano-Socialno Centro aver.);
- > tu ka aves tateste akhardo bi te aves krisome (sudome). O ekipo si gathe tuke thaj ka ašunel tut te vakeres (des duma) vaš kire dara thaj trubumata ande peske kiri vrjama, thaj kire alosarimata ka aven respektive.
- > tu ka aves informirime thaj dumodindi (žutime, pomožime) ande kire aver stepura (padmadura) ando akordo kire situacijasa, primerno, legijaki (zakonoski) asistencija te mares tut andar kire xakaja (čačimata, dreptura, pravave), aj te rodes financijako dumodipe aj kher;
- > ande sigžutimaski situacija, tu šaj aves thodini ande ekh siguro kher žikana ekh maj lungone vrjamako resavipe (solucija) si arakhado tuke. O adreso ka avel garavdo kire sigurimaske.

Importa (važno) si kaj anes **kopija andar sa kire personalne dokumentura** kana tu žas ka e organizacija (serviso).

Kadala lila ka aven manglinde vaš administrativne procedure, vaš o maripe andar kire xakaja (ćaćimata, dreptura, pravave), vaš o keripe vaš dumodimaske (žutimaske, pomožimaske) mangimata... Importa (važno) si aven von tute.

V.

GODIPHANDIPE (KONKLUZIJA)

Te inkles mamujal e voja kire familijaki thaj te les kontrolo pe kiro trajo (životo) si khajma em e phari thaj dukhavdi decizija savi sakoekh te kerel. Kadava mangel te avel tut but baro kuražo. Ama tu naj san korkoro thaj ande sako ekh stepo (padmado) po drom, tu ka arakhes o dumodipe (žutipe, pomožipe) savo tut trubul tut!

NA BEŠ KORKORO,
DUMODIPE
(ŽUTIPE, POMOŽIPE)
SI TURJAL TUTE!

BIBLIOGRAPHY

- > Amnesty Jeunes, Définition du consentement, la notion de consentement, 2020.
- > Fondation Roi Baudouin, *Temps des vacances: temps de mariage?* Bruxelles, 2008.
- > GAMS Belgique, *Mariage forcé et asile – Fiche spécifique 2*, GBV & Asylum – Learn & act, Bruxelles, 2019.
- > Maison Plurielle ASBL, COLLOQUE INTERNATIONAL SUR LES MARIAGES FORCÉS ET VIOLENCES LIÉES À L'HONNEUR. *Réalités et contraintes de terrain: ambivalence et danger de la médiation familiale*, Charleroi, 2017.
- > Maison Plurielle ASBL, *Mariage forcé et violences liées à l'honneur: quel accompagnement?* Charleroi, 2019.
- > Maison Plurielle ASBL, *Projet Pédagogique de sensibilisation sur le Mariage Forcé*, Charleroi, 2020.

- > Ministère de la Communauté française, *Mariage choisi, mariage subi: quels enjeux pour les jeunes? Faits & Gestes* n°15, 2004.
- > Forced Marriage Unit, *Multi agency-practice guidelines: Handling cases of Forced Marriage*, United-Kingdom, 2014.
- > Institut pour l'égalité des Femmes et des Hommes, *Définitions du mariage de complaisance, mariage forcé, mariage précoce, mariage gris en mariage arrangé*, Bruxelles, sans date.
- > Institut pour l'égalité des Femmes et des Hommes, *Mariage forcé? Guide à l'usage des professionnel.le.s*, Bruxelles, 2015.
- > UNICEF, *Ending Child Marriage: Progress and Prospects*, 2014.

Kadava buletino si ekh inicijativa vaš e Thmesko Sekretariato ašal Ekhale Šajmata, Nawal Ben Hamou, sar kotor (partija) vaš e Brukseleski programa ašal o doškerimasko (violencijako) ačhavipe mamujal e žuvlja, "AČHAV E DOŠKERIMATA (VIOLENCIJE)"

Baro redaktoro:

Rochdi Khabazi

Šerutno

Bruxelles Pouvoirs locaux

Place Saint-Lazare 2

1035 Brussels

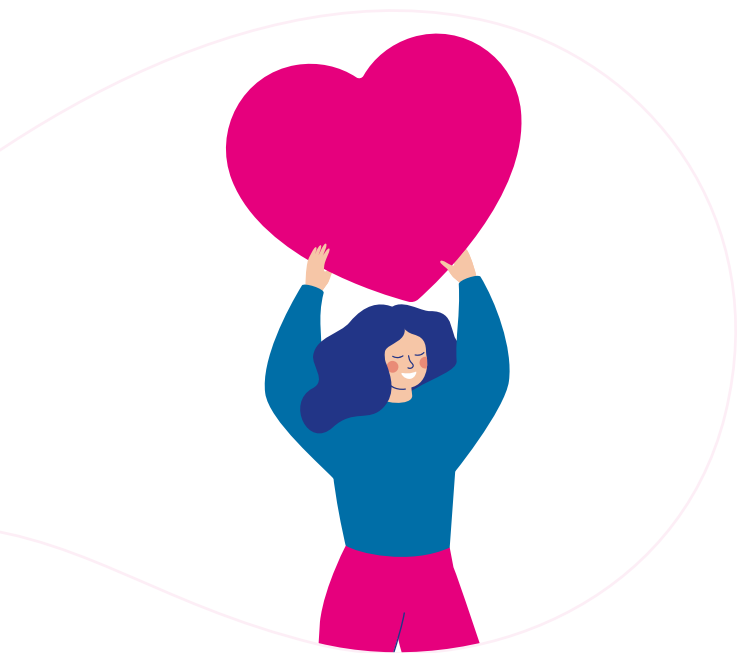
www.pouvoirs-locaux.brussels

Grafike:

www.trinome.be

Cette publication a été imprimée à l'aide d'encre végétale sur papier répondant au label FSC mix

Andar e vřjama kana tu aćhılan terno źeno, tu aśunesas kire bijanutnengo (dejako thaj dadesko) plano aśal kiro abjav. Kadava suripe (prandipe, źenipe, lipe) kerel len but barikane soske tu ka phiraves inkjate lenge tradicije thaj keres e voja kire familijaki. Von dikhen le sar ekh garancija vaś kiro avutno (futuro) baxtalipe (lośalipe) thaj sekuripe. Ama, tu ni trubul te seres tut gadiki but resavdi, tu kames te lungjares kiro śkolipe, dikhes kire amalen. Tu ni godisalan te suris tut aj te aven tut ćhave. Ande sisavo kazuso, tu kames te alosares korkoro tuke.

Tu san samalini kadalestar kaj tu ka xoljares kire bijanutnen te tu ni keres lenge mangimata...

Ćhanil o bikeripe kaj tu riskuis te xasares len thaj te arakhes tut korkoro? Sar śaj tu aves lojalno karing kiri familija thaj ćaćuni karing tute? So ka aćhel te tu phenes „Na“?

Kadava buletino ka dumodel (źutisarel, pomoźinel) tut te dikhes e bukja maj śuźeste (klaro), te keres kiro drom thaj źanes kaj si manuśa kon śaj dumoden tut thaj informirin tut ande kire alosarimata.

BRUXELLES POUVOIRS LOCAUX
BRUSSEL PLAATSELIJKE BESTUREN

SERVICE PUBLIC RÉGIONAL DE BRUXELLES
GEWESTELIJKE OVERHEIDSDIENST BRUSSEL

Service public régional de Bruxelles

Bruxelles Pouvoirs locaux

Place Saint-Lazare 2

1035 Bruxelles

www.pouvoirs-locaux.brussels

